

Գ Լ Ո Լ Ի 8 . Ե Ս Փ Ո Ր Ձ Ո Ւ Մ « Հ Ա Չ Ե Լ » : Ի Մ Ն Ո Ր Ծ Ա Ն Ո Ւ Յ Ե Ր Ը

Ես ետ փախա այն կողմը, որտեղից եկել էի և շուտով ընկա Սմիթֆիլդ, շուկայի այն կողմը, որտեղ անց էի կացրել օրվա մեծ մասը: Ոչ ոք իմ հետևից չէր ընկել, և շուկան ավելի մութ էր ու լուռ, քան կես ժամ առաջ, երբ հեռացել էի այնտեղից: Այժմ արդեն ես գիտեի, մեր տուն վերադառնալն անստուրբյուն է: Ջերրի Պեպի և Նրա ընկերոջ միջև տեղի ունեցած խոսակցությունից հետո ես չէի կասկածում, որ և հայրս, և միսիս Բերկը սաստիկ բարկացած են ինձ վրա: Հայրս այնպես էր ուզում շուտ հաշիվս տեսնել, որ նույնիսկ մի ամբողջ շիլլինգ էր խոստացել ինձ բռնողին: Նրա համար մեծ գումար էր. մեկ շիլլինգով ևս կարող էր երեք թաս գարեջուր գնել իր համար: Բայց եթե տուն չվերադառնամ, ապա ի՞նչ պիտի անեմ, որտե՞ղ պետք է քնեմ:

Մինչև այժմ ես միշտ քնել էի շատ թե քիչ հարմար անկողնում: Մի՞թե պիտի գիշերեմ հենց այնտեղ, որտեղ նստած եմ: Ասենք ինչո՞ւ չէ: Ես լավ ընթրել եմ, իսկ գիշերն այնքան էլ ցուրտ չէ: Մի գիշեր կարելի է քնել: Կծկվեմ այստեղ, անկյունում, և կքնեմ: Հիմա շուտ է լուսանում, և այն ժամանակ...

Այն ժամանակ... այո, ի՞նչ պիտի անեմ ես այն ժամանակ: Քնելուց առաջ մտածեմ, թե ինչ աշխատանքի կպչեմ, և վաղը առավոտվանից ինձ համար գործ փնտրեմ: Էլ ի՞նչ աշխատանքի կարող եմ անցնել: Իհարկե հաչելու: Վաղը կգնամ մի որևէ շուկա, այնտեղ մի հարմար մանրավաճառ կգտնեմ և կառաջարկեմ իմ ծառայությունը: Բայց ի՞նչ կլինի, եթե իմ ձայնը բավականաչափ զիլ չլինի: հարկավոր է փորձել:

Դեռևս ուշ չէր. ընդամենը ժամը տասն էր, և ես քաշվեցի խոզի շարքի մեջտեղը, որպեսզի այնտեղ սկսեմ իմ փորձերը:

Ի՞նչ ծաղիկներ ու պտուղներ եմ վաճառելու ես: Ծաղիկներից ամենահավանականը դեղնաշուշանն է, հիմա դրանից շատ են առնում:

– Դեղնաշուշա՞ն... թարմ, բուրուժնավետ դեղնաշուշա՞ն...

Իմ ձայնը ինձ բավական զիլ թվաց, բայց այն չէր, ինչ որ իսկական մանրավաճառներին էր: հարկավոր է շուշանը ավելի շատ երկարացնել: Նորից փորձեմ:

Այսպես շատ ավելի լավ էր: Ես մի քառորդ ժամ ետ ու առաջ էի քայլում շուկայի մութ շարքում և դեղնաշուշան էի գոռում: Գոռում

Էի «հո-հո, հո-հո», պատկերացնելով, թե ծաղկի զամբյուղներ բարձած էշ եմ քշում և հարգանքով դիմում էի երևակայական տիրոջս՝ մնացորդի համար մանր փող խնդրելու: Դեղնաշուշան վաճառելը միանգամայն բավարար սովորելուց հետո ես սկսեցի ելակի վաճառքը: Պարզվեց, որ ելակ գոռալն ավելի դժվար է:

– Ելա՛կ, քաղցր, հյուսիսային ելա՛կ, ելա՛կ գնեցե՛ք, – գոռում էի ես զանազան ձայներով և ոչ մի կերպ հարմար տոն գտնել չէի կարողանում: Վերջապես, բազմաթիվ փորձերից հետո, կարծես թե բուրդովին լավ սովորեցի ելակ գոռալ: Հենց այդ ժամանակ նկատեցի, որ պահեստի անկյունում թաքնվել են երկու տղա: Իսկույն մտքովս անցավ, թե այդ Ձերրի Պիպը և իր հակառակորդն են, որոնք իրենց կռիվը վերջացնելուց հետո համաձայնել են միասին իմ դեմ գործել: Այն րոպեին, երբ ես շուռ եկա նրանց կողմը, նրանցից մեկը իր դարանից դուրս նետվեց և մազերիցս բռնեց:

– Քաղցր ելա՛կ, հյուսիսային ելա՛կ, – գոռաց նա՝ ծաղրելով ինձ և ամեն մի բառն ասելիս քաշելով մազերս: – Ի՞նչ ես գոռգոռում այստեղ: Ինչպե՞ս ես համարձակվում աղմկել շուկայում, երբ վաղուց պետք է պառկած լինես անկողնում: Հը՞:

Նա իր ձայնը նմանեցնում էր բարկացած ոստիկանի ձայնի: Թեև շատ ուժեղ էր քաշքշում մազերս, բայց երբ շուռ եկա նրա կողմը, ուրախությունն զգացի, դա Ձերրի Պիպը չէր, ուրիշ տղա էր: Ուրեմն սրանք ինձ քարշ չեն տա տուն:

– Լսո՞ւմ ես, տղա, – շարունակեց իմ «ոստիկանը»: – Իսկույն գնա տուն, թե չէ քեզ ոստիկանատուն կտանեմ:

– Ինքներդ գնացեք տուն, – պատասխանեցի ես՝ դուրս պրծնելով նրա ձեռքից: – Ինչո՞ւ ինքներդ տուն չեք գնում: Ի՞նչ եք կպել ինձանից: Մենք հենց տուն ենք գնում, – պատասխանեց մյուս տղան՝ ուրախ քրքջալով ընկերոջ արարքի վրա: – Մենք թատրոնում էինք, իսկ հիմա գնում ենք տուն:

Ապա դառնալով իր ընկերոջը ավելացրեց.

– Գնանք, իսկապես, Մոուլդի: Այսպես մենք մինչև կեսգիշեր Վեստմինստեր չենք հասնի:

Ես մի քանի անգամ հայրիկիս հետ եղել էի Քովնթաբորոն շուկայում և գիտեի, որ այդ շուկան գտնվում է կամ հենց Վեստմինստերում, կամ նրա մոտ, բայց ճանապարհը գտնել չէի կարող և որոշեցի այդ տղաներին հարցնել:

– Վեստմինստերի ո՞ր մասում եք ապրում, – հարցրի ես վերջին

խոսքերն ասող տղային:

– Իհարկե՛ ամենալավ մասում, – պատասխանեց նա:

– Իսկ Քովնթարդենը մոտի՞կ է ձեզանից:

– Մինչև Քովնթարդեն թատրո՞նը, – հարցրեց Մոուլդին: – Ի՞նչ եք ասում, մեր կառքով երկու թռչող ճանապարհ է, և ես ու Ռիփսթոնը միշտ այնտեղ օթյակ ենք վերցնում: Ճիշտ չէ՞, Ռիփսթոն:

– Բավական է հիմարություններ դուրս տաս, – ընդհատեց նրան Ռիփսթոնը: – Մենք, ճիշտ է, Քովնթարդեն շուկային էլ, թատրոնին էլ մոտիկ ենք ապրում: Ապրում ենք Դելֆիում: Իսկ դո՞ւ, այ տղա:

«Միևնույն չէ, թե որտեղ եմ ապրում, – մտածեցի ես: – Քովնթարդենում ես նույնպիսի հարմար օթևան կգտնեմ ինձ համար, ինչպես և Սմիթֆիլդում: Եթե այս տղաների հետ գնամ այնտեղ, նրանք ինձ ցույց կտան ճանապարհը, և ես վաղը ժամանակին այնտեղ կլինեմ»:

– Գնանք, – ասացի ես, – արդեն ուշ է:

– Բայց դու ո՞ւր ես գնում, – զարմացած հարցրեց Մոուլդին:

– Ես գալիս եմ ձեզ հետ, – համարձակորեն պատասխանեցի ես:

– Բայց մենք գնում ենք Դելֆի:

– Ես էլ այնտեղ եմ գնում:

– Մի՞թե դու «Կամարներում» ես ապրում:

– Ի՞նչ «Կամարներ»: Դուք ասացիք՝ Դելֆիում:

– Դե հա. Դելֆի, թե Կամարներ՝ միևնույն է:

– Ախ, ես այդ չգիտեի: Եվ չէի էլ կարող իմանալ, չէ որ ես երբեք այնտեղ չեմ եղել:

– Երբեք չե՞ս եղել: Բայց դու ասացիր, որ այնտեղ ես ապրում:

– Չէ, ես ոչ մի տեղ չեմ ապրում, ես տուն չունեմ:

– Լավ, արդեն փչում ես, – գոչեց Մոուլդին: – Ամեն մարդ էլ տուն ունի: Իսկ որտե՞ղ էր քո հին տունը:

– Որտեղ է իմ տո՞ւնը: – Ես չէի ուզում այդ անծանոթ տղաներին պատմել իմ գլխով անցածը, բայց նրանք հարցեր էին թափում ինձ վրա, և ես այլևս չկարողացա թաքցնել նրանցից: Ասենք, կարծես նրանց պատմելը վտանգավոր էլ չէր: Նրանք, ինչպես երևում է, ապրում են ինքնագլուխ, և գուցե թե կօզնեն ինձ տեղավորվել և մի աշխատանք գտնել:

– Դուք խոստանո՞ւմ եք, որ ինձ չեք մատնի, եթե ամեն հնչ պատմեմ, – հարցրի ես:

Նրանք հանդիսավոր կերպով ինձ վստահեցրին, որ այդպիսի ստորուլթյան ընդունակ չեն:

- Դե ուրեմն լսեցեք. ես ապրում էի տանը, հորս հետ: Մինչև այսօրվա գիշերը այնտեղ էլ քնում էի:
 - Եվ փախե՞լ ես ու չե՞ս ուզում տուն գնալ:
 - Ես երբեք չեմ վերադառնա: Վերադառնալ չի կարելի, – համոզված պատասխանեցի ես:
 - Հասկանում եմ, – ասաց Սոուլը: – Դու ի՞նչ ես թռցրել այնտեղից:
 - Ինչպե՞ս թե թռցրել:
 - Այնպես, էլի, գողացել: Քեզ բռնեցի՞ն, թե՞ կարողացար հաջողությամբ ծլկել:
 - Ինչպե՞ս թե բռնեցին: Ես ոչինչ չեմ գողացել: Պարզապես փախել եմ, որովհետև ինձ այնտեղ ծեծում էին:
- Տղաները թերահավատությամբ իրար նայեցին:
- Եվ մի՞թե, իսկապես, միայն նրա համար ես փախել, որ քեզ ծեծում էին, – հարցրեց Ռիփսթոնը:
 - Միայն դրա համար: Եթե ձեզ էլ այնպիսի ծեծ տային, չէիք ասի «միայն»:
 - Իսկ քեզ այնտեղ ճաշ և զանազան ուրիշ բաներ տալի՞ս էին:
 - Տալիս էին:
 - Եվ դու ունեիր իսկական անկողին՝ սավանով, վերմակով, բարձով:
 - Իհարկե:
 - Սրան տես. դեռ ասում է «իհարկե», – գոչեց Ռիփսթոնը: – Եվ մի՞թե կարծում ես մենք կհավատանք, որ թողել ես այդ բոլորը՝ և՛ ուտելիքը, և՛ անկողինը, և տանից փախել ես միայն նրա համար, որ քեզ ծեծում էին: Դու պարզապես ստախոս ես:
 - Կամ թե դարմանագլուխի հիմար, – վճռական վրա բերեց Սոուլը:
 - Չեք հավատում, մի հավատացեք, – ասացի ես: – Միայն թե ես ճշմարտությունն ասացի:
 - Ինչ կա որ, գուցե և այդպես է, – ասաց Ռիփսթոնը: – Աշխարհում զարմանալի բաներ լինում են: Միայն, այ թե ինչ կասեմ ես քեզ, այ տղա. ով որ տնից և լավ ուտելիքներից փախչում է միայն նրա համար, որ իրեն ծեծում են, նրան արժե թողնել անտուն ու անուտելիք, մինչև որ սովորի գնահատել դրանք:
 - Թող որևէ մեկը առավոտվանից մինչև երեկո ծեծեր ինձ, – վրա բերեց Սոուլը, – միայն թե ինձ մի կանոնավոր տուն տար:
 - Օ՛, սրա համար դա ձեռնտու չէր լինի, Սոուլը, – ծիծաղելով պատասխանեց նրա ընկերը: – Ո՛չ, ես չեմ հավատում, որ այս տղան

ծեծից է փախել: Նա երևի որևէ մեկից բան է գողացել կամ վառել,
բայց չի ուզում խոստովանել. վախենում է, թե կմատնենք: Եվ
հասկանալի է, քանի որ մեզ չի ճանաչում:

Այսպես գրուցելով մենք շատ արագ առաջ էինք գնում: Ի դեպ, հաճախ
ստիպված էինք լինում կանգ առնել, որովհետև Սոուլիի մեծ-մեծ
կոշիկները հաճախ դուրս էին ընկնում նրա ոտքերից: Մենք անցնում
էինք այնպիսի մուշ և ծուռումուռ փողոցներով, որպիսիք կյանքումս
չէի տեսել: Նույնիսկ ցերեկը այդ մռայլ ու նեղ փողոցներով անցնելը
հաճելի բան չէր լինի: Իսկ այժմ գիշեր էր, խավար գիշեր, և ես
զգում էի, որ յուրաքանչյուր քայլը ինձ հեռացնում է տանից: Տանը
իմ կյանքը շատ դառն էր, բայց և այնպես, իմ ուղեկիցների ասածներից
դատելով, ես հիմար էի, որ լքել էի մեր տունը: Ես սկսում էի
զղջալ, և աչքերս լցվում էին արցունքով: Մենք շարունակ առաջ էինք
գնում և վերջապես ընկանք գազե լապ-տերներով լուսավորված մի լայն
փողոց:

[Գլուխ 9. ԿԱՄԱՐՆԵՐԸ](#)